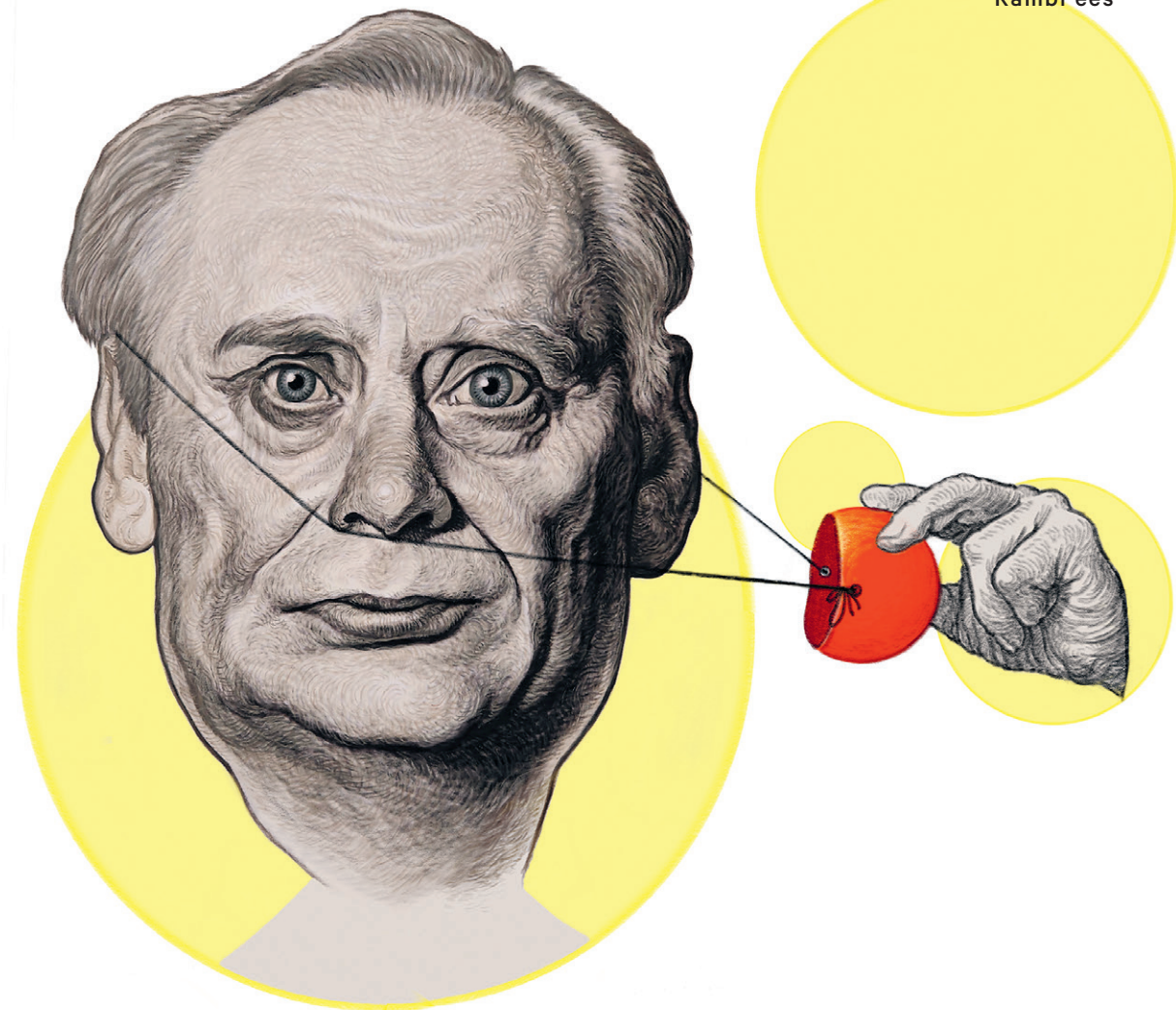

Päikesepoisid Hannes ja Aivar – 45 aastat ühes teatris!

TEKST LIIS SELJAMAA
PILDID AIVAR JUHANSON
FOTO HEIKKI LEIS

Rambi ees

„Mulle meeldib, kuidas ütles Aivar Tomminga kohta Andres Dvinjaninov: üks tõsine mees astub konkreetse sammuga läbi Tartu vanalinna Vanemuise suunas. Ja siis sealt koju tagasi. See mees teab, kuhu ta läheb ja mida ta seal teeb,“ ütleb Hannes Kaljür.

Näitleja teab, millest räägib. Nad on töötanud Aivariga ühes teatris 45 aastat. Kauem kui Willy Clarke ja Al Lewis oma sketše esitasid.

Tommingas ei ole ennast ega lavapartnerit nii peenelt isegi analüüsinud, aga harjumused olla neil Hannesega üpris sarnased. „Oleme hommikused inimesed ja väsime õhtuks ära. Mina teise vaatuse ajaks tavaliselt juba magan, aga teen näo, et mängin. Hannes, muide, võib ilma igasuguse probleemita kasvõi garderoobis pika lõunauinaku teha, mina nii ei saa. Kus võimalus tekib, seal tukastan, enamasti väga juhuslikult, kümneks minutiks.“

Kaljür meenutab seepeale Lembit Eelmäed, kellel olnud vanemas eas kombeks

etenduse ajal akside vahel toolil istudes suigutada. Märgusõna peale tegi ta silmad lahti, tõusis ja läks lavale.

Sellist vormi pole „Päikesepoiste“ staarid veel saavutanud. Samas mõtiskleb Tommingas, et kauaks neid enam, uutmoodi teatrit tema teha ei oska, armastab rohkem vana kooli värki. Aga tal on isegi hea meel, et tema lavaaeg ümber saab, las noored möllavad.

Kaljür teatab, et tema ootab oma Romeo ikka ära, ja kuna Aivar sai selle nüüd kätte, siis pole lootus veel kadunud.

Meie vestluse ajal on „Päikesepoiste“ proovi-periood alles lugemisjärgus, nii et tegelaste omaks võtmisega läheb meestel veel aega. Sellega, et Hannes mängib Willyt ja Aivar Al'i, on aga mõlemad rahul. Vähemalt Tommingas peab Al'i endale sobivamaks, Willy tundub talle liiga domineeriv. Hannes tunneb ennast esialgu Willy jaoks liiga noorena ja peab rolli usutavuse huvides õppima olema „vanem mees“.

Teema on muidugi palju laiem kui kahe vana näitleja või üldisemalt teatri argipäevamured. Meil kõigil tuleb ette, et näeme paljude asjade ja suhete tõelist väärtust ja tähendust alles siis, kui need meilt ära võetakse.

Väike vaidlus tekib selle üle, kuidas näidendi tekst on ajahambale vastu pidanud. Aivar leiab, et tegu on *well-made*-tüki, mine ja pane! „Ei ole nii väga midagi. No võibolla karakterite mõttes, aga see sketš, mille kohta ütleb Willy, et see peaks surnu ka naerma ajama ... ma selles osas kahtlen väga,“ vaidleb Hannes vastu. Partner möönab, et sellega vist peaks midagi ette võtma jah, aga lõpliku otsuse teeb lavastaja. Ja kui publik sugugi ei naera, võib ju küsivalt saali vaadata, et mis on siis nüüd, ei toimi või?!

Aga kui Neil Simoni dramaturgia on tänaseks päevaks tõesti nii vananenud, et paneb rahva parimal juhul ainult kulmu kergitama? Samas on näidendi tekst väga päevakohane, sest iga näitleja karjääris saabub päev, kui enam *casting*'utele ei kutsuta. Tommingas seda eriti ei põe, sest kui on mõnel ka käinud, siis enamasti läbi kukkunud, ja kui nüüd peale käiakse, siis ta ütleb ära. Erilist õnne ja igatsust pole *casting*'ute osas ka Kaljujärvel: „See on nagunii rohkem filmivärk, me oleme teatrinäitlejad. Kaamera ei armasta mind ja see ebasümpaatia on vastastikune.“

„Ameerikas on näitlejate elu muidugi sootuks teistmoodi korraldatud, enamasti on nad vabakutselised, töö leidmiseks tuleb olla ise aktiivne või siis peab olema hea agent. Ja kui oled hea otsa leidnud, võid aastaid ühte ja sama rolli mängida, tuhandeid kordi,“ selgitab Aivar.

Sellises perspektiivis pole muide tema jaoks midagi hirmsat, hoopis hea on ühte osa järjest mängida, nii tunneb vanameister ennast siis just sõiduvees. Kui mängida kord kahe kuu jooksul, olevat lausa võimatu esitada rolli nii, et sellega ise rahule jääd. Hannes kahtleb, kas sõber päris igal õhtul ühte ja sama asja laval nii hea meelega teeks,

aga üldiselt nõustub temagi, et mida tihedamalt mängida, seda paremini tükk käpas on. Eriti kui on tegu pika, raske või tekstitiheda osaga.

Al ja Willy praalivad koguni, et võivad oma 43-aastase kogemuse pealt ka ilma proovi tegemata kohe lavale minna, isegi 11-aastase pausi järel. Vanemuise päikesepoisid endas nii kindlad ei ole, aga selgub, et mõned asjad on neilgi sügavalt mälusse raiutud: Aivaril kunagi Kaarel Irdi lavastatud „Sõjasuve“ monoloog, Hannesel juba kooliajal pähe tuubitud Lermontovi luuletus „Borodino“. Ammu võiks unustada, aga enam meelest ei lähe.

Neil Simon on oma komöödiasse pannud kirja suure inimliku kurbuse. Willyt kehastav Hannes arvab, et vanamees on niikuinii keerulise iseloomuga ja johtuvalt sellest ei suuda andestada, et partner ta hülgas. See kaalub üles kõik muud hädad – et naine on surnud, elada tuleb viletsas hotellitoas ja vaatamas käib sind kord nädalas ainult vennapoeg.

Aivari arvates pole Al'il seevastu mingeid erilisi probleeme. Ta on püüdnud kunagisele partnerile oma lahkumise tagamaid selgitada, aga lõpuks sellest loobunud ja eluga täitsa rahul. Elab tütre juures ja vaatab, kuidas New Jerseys muru kasvab. „Ma olen ise samasugune, olin jälle viis päeva maal üks, parim asi!“ lähevad näitleja silmad särama.

Kaljujärv meenutab seepeale oma kahte maakodu, millest esimene varastati tühjaks, teisest loobus ta ise. „Mul puuduvad käelise tegevuse oskused, aga maal on seda vaja. Tänapäeval võid muidugi internetis kõik asjad selgeks õppida ja teatud tööriistakast mul on ikka olemas ka. Aga mul kulub kohutavalt palju aega mingite väikeste protsesside peale ... Teine võimalus on kutsuda mehed, aga neile tuleb jälle maksta. Ja selleks, et oleks raha, tuleb jällegi *casting*'utel käia, nii et see on üks nõiarang. Rendin parem suviti Käsmsus väikest majakest ja sellest piisab,“ võtab ta teema kokku. Pealegi on looduse rüpes mõnda aega mõnus puhata küll, aga pikem inimestest eemal-olek muudab nukraks.

Lavaküpseks saab „Päikesepoisid“ uue hooaja algul. Kuna Aivar Tommingas ja Hannes Kaljujärv on Vanemuise teatri kõige vanemad näitlejad, polegi õigemaid mehi nendesse rollidesse võtta. Jüri Lumiste toonitavat igal võimalusel, et on Kaljujärvest viis kuud noorem, ja viimane arvab, et seetõttu too näidendis osa ei saanudki – liiga noor.

Päikesepoiste Aivari ja Hannese vahel istub lavastaja Robert Annus.

Lavastaja Robert Annus:

Mõte lavastada „Päikesepoisse“ on Vanemuises juba aastaid ringelnud. Ehk siis teatril on huvi, on sobivad näitlejad ja nüüd tekkis ka sobiv hetk, mil nii Hannesel kui Aivaril on piisavalt aega. Ilma nende kaheta seda tükki praegu ei sünniks.

Kogu maailmas populaarset lugu on mängitud ka nii, et mingi aja pärast vahetavad peaosatäitjad rollid ära. Mina olen praeguse rollijaotusega väga rahul, aga ei näe probleemi ka selles, kui mehed tahavad sama trikki teha. Pole kahtlustki, et mõlemad näevad suurepäraselt ükskõik kumma endise lavameistri hinge sisse.

See, et nende enda elust leiab näidendiga sarnasusi, on ju väga viljakas pinnas analüüsi tegemiseks ja küllap nad tajuvad neid allhoovusi, mis tegelasi painavad, vähemalt sama hästi. Eks ma pean lavastajana pilku peal hoidma, et neil elu liialt mugavaks ei läheks ja mäng ikka aktuaalne püsiks.

Teema on muidugi palju laiem kui kahe vana näitleja või üldisemalt teatri argipäevamured. Meil kõigil tuleb ette, et näeme paljude asjade ja suhete tõelist väärtust ja tähendust alles siis, kui need meilt

ära võetakse. Olemasolev kipub muutuma iseenesest-mõistetavaks ja tühikum, mis kaotatud jääb, teeb meile kohutavalt haiget. Teinekord isegi 12 aastat hiljem, eriti kui õhku jääb küsimus „miks“. Kui Willy oleks varem mõelnud, et ehk ta andis suhtele Al'iga liiga suure tähenduse, oleks tema valu vast leevenenud.

Neli Simonil õnnestus 50 aastat tagasi kirjutada nii täiuslik komöödia, et see tekst töötab siiani väga hästi. Mõned nüansid võivad näida vananenutena, näiteks kuulus arstisketš, aga ma ei tahaks eriti midagi muuta. Kogu teosel on minu arvates ajalooline väärtus, see räägib teatud määral näitekuunsti või komöödiakuunsti ajaloost, vaadates tagasi 20. sajandi algusesse Broadwayl, Willy ja Al'i hiilgeajal. Miks ei võiks meiega sellele materjalile omapoolset kummarust teha ja proovida tabada ajastut koos selle naljadega. Publikule on ameerika sketšilike telekomöödiade ülesehitus ju tuttav, proovin oma lavastust üles ehitades lähtuda samadest asjadest.

„Päikesepoisid“ on kindlasti menutükk ja nii teatri kui näitlejate seisukohast on õige aeg n-ö loorberid välja võtta. Kui ma ei usuks, et lavastus publiku saali toob, siis ma seda ju ei teekski!